

Spis treści

Przedmowa	XIII
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX

Rozdział I. Władza rodzicielska

A. Komentarz tezowy	3
Kodeks rodzinny i opiekuńczy	3
Tytuł II. Pokrewieństwo i powinowactwo	3
Dział IA. Rodzice i dzieci	3
Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi	3
Oddział 2. Władza rodzicielska	3
Oddział 2a. Piecza zastępcza	27
B. Część opisowa	34
1. Ogólna charakterystyka władzy rodzicielskiej	34
1.1. Uwagi terminologiczne	34
1.2. Pojęcie władzy rodzicielskiej	37
1.3. Powstanie władzy rodzicielskiej	39
1.4. Wygaśnięcie władzy rodzicielskiej	42
1.5. Ustawowy model władzy rodzicielskiej	43
1.6. Modyfikacje władzy rodzicielskiej	44
1.7. Stosunki między rodzicami a dziećmi niewchodzące w zakres władzy rodzicielskiej	45
1.7.1. Kontakty z dzieckiem	45
1.7.2. Obowiązek rodziców i dzieci wzajemnego szacunku i wspierania się	47
1.7.3. Nazwisko dziecka	49
1.7.3.1. Nazwisko dziecka, co do którego istnieje domniemanie, że pochodzi od męża matki	49
1.7.3.2. Nazwisko dziecka, co do którego ojcostwo zostało ustalone przez uznanie	50
1.7.3.3. Nazwisko dziecka, co do którego ojcostwo ustalono sądownie	50
1.7.3.4. Nazwisko dziecka w przypadku nieustalonego ojcostwa ..	51
1.7.3.5. Nazwisko dziecka nieznanymi rodziców	51
1.7.3.6. Nazwiska dzieci pochodzących od tych samych rodziców ..	52
1.7.3.7. Nadanie nazwiska pasierbowi	52
1.7.3.8. Nazwiska wielocłonowe	53
1.7.3.9. Zmiana nazwiska w trybie administracyjnym	53
1.7.4. Miejsce zamieszkania dziecka	55
1.7.4.1. Uwagi ogólne	55

Spis treści

1.7.4.2. Miejsce zamieszkania a miejsce pobytu dziecka	55
1.8. Standardy międzynarodowe	59
1.8.1. Umowy wielostronne	59
1.8.2. Prawo wspólnotowe	59
1.8.3. Rekomendacje i rezolucje	59
2. Wykonywanie władzy rodzicielskiej	60
2.1. Uwagi ogólne	60
2.1.1. Istotna sprawa dziecka	61
2.1.2. Dobro dziecka	62
2.1.3. Interes społeczny	64
2.1.4. Interes rodziców	65
2.1.5. Racjonalne partnerstwo rodziców i dzieci	65
2.2. Wykonywanie władzy rodzicielskiej przez rodziców żyjących w rozłączeniu	66
2.2.1. Uwagi ogólne	66
2.2.2. „Uгода” rodziców w zakresie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej	69
2.2.3. Władza rodzicielska obojga rodziców	69
2.2.3.1. Forma zgodnego porozumienia	71
2.2.4. Powierzenie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców ...	71
2.2.4.1. Nakaz wydania dziecka	73
2.2.5. Rozstrzygnięcie o ograniczeniu władzy rodzicielskiej	76
2.2.6. Charakter sprawy i skład sądu	79
2.2.7. Przebieg rozprawy w sprawach o określenie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej (art. 107 KRO)	80
2.3. Zmiana rozstrzygnięcia o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej	82
2.4. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem ubezwłasnowolnionym całkowicie	84
2.5. Pomoc sądu i innych organów państwowych w wykonywaniu władzy rodzicielskiej	84
2.5.1. Uwagi ogólne	84
2.5.2. Odebranie dziecka	86
2.5.3. Tryb postępowania	88
3. Reprezentacja dziecka	94
3.1. Przedstawicielstwo ustawowe	94
3.2. Czynności prawne	96
3.2.1. Wyłączenie reprezentacji na podstawie art. 98 § 2 KRO ...	102
3.2.2. Wyłączenia wynikające z osobistego charakteru czynności prawnej	103
3.3. Reprezentacja dziecka w sprawach objętych ustawą z 5.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry	104
3.4. Reprezentacja dziecka w sprawach objętych ustawą z 19.8.1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego	106
3.5. Postępowania przed sądami w sprawach cywilnych	107
3.6. Postępowanie administracyjne	114
3.7. Postępowanie przed sądami administracyjnymi	115
3.8. Postępowanie przed sądami w sprawach karnych	116

3.9. Postępowanie w sprawach nieletnich	117
3.10. Kurator do reprezentowania dziecka	118
4. Odpowiedzialność deliktowa małoletniego i jego rodziców	124
5. Zarząd majątkiem dziecka	135
5.1. Pojęcie i zakres zarządu majątkiem dziecka	135
5.2. Zarząd majątkiem dziecka a zarząd majątkiem wspólnym małżonków	137
5.3. Wykonywanie zarządu przez rodziców	138
5.3.1. Równoległe uprawnienia rodziców i dzieci	142
5.4. Zezwolenie sądu opiekuńczego na dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu	143
5.4.1. Uwagi ogólne	143
5.4.2. Granice zwykłego zarządu	145
5.4.3. Nabycie pod tytułem darmym	147
5.4.4. Czy zezwolenie może mieć charakter blankietowy?	148
5.4.5. Zastosowanie art. 101 § 3 KRO do ugody sądowej	149
5.4.6. Artykuł 101 § 3 KRO a rachunek bankowy małoletniego ..	149
5.4.7. Zbieg przekroczenia zakresu zwykłego zarządu z rozstrzygnięciem sporu między rodzicami (art. 97 § 2 KRO) lub z wyłączeniem reprezentacji rodziców (art. 98 § 2 KRO)	152
5.5. Zagadnienia procesowe	154
5.5.1. Postępowanie	154
5.5.2. Opłata od wniosku	155
5.6. Ustanie zarządu	155
6. Ograniczenie władzy rodzicielskiej w przypadku zagrożenia dobra dziecka	156
6.1. Uwagi ogólne	156
6.2. Przesłanki ograniczenia władzy rodzicielskiej	157
6.3. Zarządzenia trwałe	159
6.4. Zarządzenia doraźne	164
7. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	167
7.1. Przesłanki zawieszenia władzy rodzicielskiej	167
7.2. Zagadnienia proceduralne	169
8. Pozbawienie władzy rodzicielskiej	170
8.1. Uwagi ogólne	170
8.2. Trwała przeszkoda	171
8.3. Nadużywanie władzy	172
8.4. Rażące zaniedbywanie obowiązków	173
8.5. Niewykorzystanie udzielonej pomocy	176
8.6. Przywrócenie władzy rodzicielskiej	177
8.7. Postępowanie	177
9. Wybrane zagadnienia proceduralne	179
9.1. Działania sądu opiekuńczego z urzędu	179
9.1.1. Uwagi ogólne	179
9.1.2. Forma wszczęcia postępowania z urzędu	180

Spis treści

9.1.3. Podstawa faktyczna wszczęcia sprawy z urzędu	181
9.2. Udzielanie zabezpieczenia	181
9.3. Właściwość sądu opiekuńczego	182
9.3.1. Pojęcie „osoba, której postępowanie dotyczy”	182
9.3.2. Sąd okręgowy jako sąd opiekuńczy	184
9.3.3. Zmiana właściwości miejscowej w trakcie postępowania opiekuńczego	184
9.4. Legitymacja prokuratora do wszczęcia postępowań w sprawach rodzinnych	187
9.5. Wysłuchanie dziecka	188
10. Piecza zastępcza	190
10.1. Uwagi ogólne	190
10.2. Rozdział kompetencji między rodzicami dziecka a rodziną zastępczą lub placówką opiekuńczo-wychowawczą	193
10.3. Formy rodzinnej pieczy zastępczej, rodzaje rodzin zastępczych	196
10.3.1. Dobór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenia rodzinnego domu dziecka	196
10.3.2. Rodzaje rodzin zastępczych	198
10.4. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej	199

Rozdział II. Kontakty z dzieckiem

A. Komentarz tezowy	205
Kodeks rodzinny i opiekuńczy	205
Tytuł II. Pokrewieństwo i powinowactwo	205
Dział IA. Rodzice i dzieci	205
Rozdział II. Stosunki między rodzicami a dziećmi	205
Oddział 3. Kontakty z dzieckiem	205
Kodeks postępowania cywilnego	211
Księga druga. Postępowanie nieprocesowe	211
Tytuł II. Przepisy dla poszczególnych rodzajów spraw	211
Dział II. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli	211
Rozdział 2. Inne sprawy rodzinne oraz sprawy opiekuńcze	211
Oddział 2. Sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi	211
Oddział 6. Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem	212
B. Część opisowa	218
1. Europejska konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi	218
2. Stan prawny przed 13.6.2009 r.	219
3. Stan prawny po nowelizacji	221
3.1. Kontakty niezależne od władzy rodzicielskiej	221
3.2. Zasady regulowania kontaktów z dzieckiem	225
3.3. Formy kontaktów z dzieckiem	228
3.3.1. Uwagi ogólne	228
3.3.2. Kontakty z dzieckiem a odpowiedzialność za dziecko	229

3.3.3. Formy kontaktów w praktyce orzeczniczej	230
3.3.3.1. Przebywanie z dzieckiem	231
3.3.3.2. Zaległy pobyt	232
3.3.3.3. Bezpośrednie porozumiewanie się	232
3.3.3.4. Porozumiewanie się na odległość	232
3.4. Ograniczenie lub zakazanie kontaktów z dzieckiem	233
3.4.1. Uwagi ogólne	233
3.4.2. Ograniczenie kontaktów	235
3.4.3. Zakazanie kontaktów	236
3.5. Zmiana orzeczenia	237
3.6. Kontakty dziecka z osobami bliskimi, innymi niż rodzice ..	238
3.6.1. Uwagi ogólne	238
3.6.2. Odpowiednie stosowanie	239
3.7. Zabezpieczenia i gwarancje realizacji ustalonych kontaktów ..	239
3.8. Kontakty z dzieckiem w sprawie o rozwód	242
3.9. Zagadnienia proceduralne	243
4. Wykonywanie orzeczeń w sprawie kontaktów z dziećmi ..	245

Rozdział III. Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem w sprawach transgranicznych

B. Część opisowa	261
1. Jurysdykcja	261
2. Prawo właściwe	276
3. Uznawanie i wykonywanie orzeczeń	287

Rozdział IV. Uprowadzenie dziecka za granicę

A. Komentarz tezowy	309
Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę	309
Rozdział I. Zakres stosowania konwencji	310
Rozdział II. Organy centralne	315
Rozdział III. Powrót dziecka	317
Rozdział IV. Prawo do odwiedzin	328
Rozdział V. Postanowienia ogólne	329
Rozdział VI. Postanowienia końcowe	337
Zastrzeżenie	341
B. Część opisowa	342
1. Uwagi ogólne	342
2. Ogólna charakterystyka konwencji	343
2.1. Przedmiot konwencji	343
2.2. Cele konwencji	344
2.3. Zakres podmiotowy zastosowania konwencji	348
2.4. Zakres terytorialny zastosowania konwencji	349
2.5. Podmiot, który może się powołać na przepisy konwencji	350
2.6. Konwencja jako źródło prawa w Polsce	351

2.7. Stosunek konwencji do innych aktów prawa międzynarodowego	352
3. Interpretacja przepisów konwencji	352
4. Przepisy procesowe konwencji	355
5. Wniosek o powrót dziecka i wniosek o ochronę wykonywania prawa do odwiedzin według konwencji. Kierowanie wniosku	364
6. Organ centralny i jego zadania	368
7. Stały pobyt dziecka	374
8. Prawo do opieki nad dzieckiem według konwencji	382
8.1. Prawo do opieki nad dzieckiem w prawie polskim	386
9. Prawo do odwiedzin dziecka według konwencji	393
9.1. Prawo rodziców, krewnych dziecka i dziecka do utrzymywania wzajemnych kontaktów w innych aktach prawa międzynarodowego	394
9.2. Prawo do odwiedzin dziecka według prawa polskiego	395
10. Bezprawne uprowadzenie i bezprawne zatrzymanie dziecka	396
11. Zakres kognicji sądu w sprawie o powrót dziecka (art. 12 zd. 1 i 2 konwencji)	398
12. Podstawy odmowy powrotu dziecka	402
12.1. Uwagi ogólne	402
12.2. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 12 zd. 2 <i>in fine</i> konwencji	403
12.3. Podstawy odmowy powrotu dziecka z art. 13 zd. 1 lit. a konwencji	404
12.3.1. Faktyczne niewykonywanie prawa do opieki	405
12.3.2. Zgoda na zmianę stałego pobytu dziecka	407
12.3.3. Później wyrażona zgoda na zmianę miejsca stałego pobytu dziecka (akceptacja)	410
12.4. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 13 zd. 1 lit. b konwencji	411
12.4.1. Poważne ryzyko szkody fizycznej	414
12.4.2. Poważne ryzyko szkody psychicznej	416
12.4.3. Poważne ryzyko narażenia dziecka na sytuację niemożliwą do zniesienia	419
12.4.4. Środki zabezpieczające powrót dziecka	420
12.5. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 13 zd. 2 konwencji. Zastosowanie przymusu	422
12.6. Podstawa odmowy powrotu dziecka z art. 20 konwencji ..	426
13. Artykuł 21 konwencji haskiej i praktyka jego stosowania ...	427
13.1. Szczególne przypadki uregulowania prawa do odwiedzin dziecka	428
14. Relacje między konwencją dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z 25.10.1980 r. a konwencją haską o własności, prawie właściwym, uznawaniu i wykonalności oraz współpracy w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej i środków ochrony dzieci z 9.10.1996 r.	429

15. Relacje między konwencją dotyczącą cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z 25.10.1980 r. a rozporządzeniem Rady Nr 2201/2003/WE z 27.11.2003 r. o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającymi rozporządzenie Nr 1347/2000/WE – uwagi ogólne	431
--	-----

Rozdział V. Mediacja

B. Część opisowa	445
1. Uwagi ogólne	445
2. Mężczyźni, kobiety i dzieci wobec sytuacji rozwodu	447
3. Mediacja – podstawowe zasady	458
4. Mediacje rodzinne – praktyka polska i podstawy prawne	460
4.1. Przedmiot mediacji	461
4.2. Przeciwwskazania wobec mediacji	471
4.3. Rozpoczęcie mediacji – dobrowolność i poufność	476
4.4. Przebieg i rezultat mediacji (ugoda i protokół)	479
4.5. Osoba mediatora	483
4.6. Koszty mediacji	486
Studia przypadków	491
Przypadek 1. Podział majątku dorobkowego przy rozwodzie	491
Komentarz	497
Przypadek 2. Plan opieki rodzicielskiej (1)	497
Komentarz	504
Przypadek 3. Plan opieki rodzicielskiej (2)	504
Przypadek 4. Plan opieki rodzicielskiej (3)	513
Komentarz	518

Rozdział VI. Kontakty między rodzicami a dziećmi w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz innych instrumentów międzynarodowych

B. Część opisowa	521
1. Uwagi ogólne	521
2. Kontakty rodziców z dziećmi w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka	522
2.1. Uwagi ogólne	522
2.2. Artykuł 8 EKPC a kontakty rodziców z dziećmi	524
2.3. Ustalenie macierzyństwa i ojcostwa	525
2.4. Objęcie dzieci opieką publiczną	529
2.5. Połączenie rodziców z dziećmi	535
2.6. Prawo do styczności z dzieckiem	537
2.7. Uprowadzenie dzieci za granicę przez jedno z rodziców	547
2.8. Kontrola Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nad decyzjami władz krajowych	551
3. Pozostałe instrumenty międzynarodowe odnoszące się do problemu kontaktów rodziców z dziećmi	553

3.1. Uwagi ogólne	553
3.2. Europejska konwencja w sprawie kontaktów z dziećmi . . .	554
3.3. Wzajemne uznawanie orzeczeń w Unii Europejskiej	556
4. Podsumowanie	559

Rozdział VII. Wzory pism procesowych

1. Wniosek o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka . .	563
2. Wniosek o odebranie dziecka	565
3. Wniosek o zezwolenie na dokonanie czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka	567
4. Wniosek o zmianę zawartego w wyroku orzekającym rozwód orzeczenia o władzy rodzicielskiej i sposobie jej wykonania	568
5. Wniosek o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej rodziców żyjących w rozłączeniu	570
6. Wniosek o ograniczenie władzy rodzicielskiej	571
7. Wniosek o zawieszenie władzy rodzicielskiej	572
8. Wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej	573
9. Wniosek o przywrócenie władzy rodzicielskiej	574
10. Wniosek o uregulowanie kontaktów z dzieckiem	575
11. Wniosek o zezwolenie na wydanie paszportu małoletniemu	577
12. Wniosek o zezwolenie na zmianę nazwiska małoletniemu	578
13. Wzory wniosków o zwrot dziecka i wykonywanie prawa do osobistych kontaktów na podstawie konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25.10.1980 r.	579
13.1. Wniosek o zwrot dziecka na podstawie konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25.10.1980 r.	579
13.1.1. Wniosek w języku polskim	579
13.1.2. Wniosek w języku angielskim	582
13.1.3. Wniosek w języku francuskim	585
13.1.4. Wniosek w języku niemieckim	588
13.2. Wniosek o wykonanie prawa do osobistych kontaktów na podstawie konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25.10.1980 r.	591
13.2.1. Wniosek w języku polskim	591
13.2.2. Wniosek w języku angielskim	594
13.2.3. Wniosek w języku francuskim	597
13.2.4. Wniosek w języku niemieckim	600

Indeks rzeczowy	603
-----------------------	-----